1η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Ταυτότητα
Τίτλος: Κ. Π. Καβάφη, Ιθάκη και άλλα ποιήματα. Το λογοτεχνικό αρχείο του ποιητή
Δημιουργός: Σοφία Νικολαΐδου
Δοκιμάστηκε στην τάξη: στο πλαίσιο της «Οδύσσειας», κατά το σχολικό έτος 2000-2001 και στο πλαίσιο της Ενδοσχολικής Επιμόρφωσης, κατά το σχολικό έτος 2001-2002
Διδακτικό αντικείμενο: Νεοελληνική Λογοτεχνία, Νεοελληνική Γλώσσα, Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, Πληροφορική
Τάξη: Α΄Λυκείου
Χρονική διάρκεια: 2-3 διδακτικές ώρες
Προϋποθέσεις υλοποίησης: εξοικείωση με ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Σύντομη περιγραφή
Διδασκαλία του ποιήματος «Ιθάκη» του Κ.Π. Καβάφη, στο σχολικό εργαστήριο, με τη βοήθεια του διαδικτύου. Περιήγηση στο ψηφιακό αρχείο του ποιητή.

Στόχοι - σκεπτικό
Επιδιωκόμενες δεξιότητες μαθητών: Αναζήτηση και διακρίβωση διαδικτυακής πληροφορίας, παραγωγή προσχεδιασμένου προφορικού λόγου και σημειώσεων, με στόχο τη συμμετοχή σε στρογγυλό τραπέζι[50], ακροαματική πρόσληψη της ποίησης, ανάγνωση του ποιήματος με βάση τη διαδικτυογραφία.
Ειδικότεροι στόχοι:
✓Οι μαθητές ασκούνται στην έρευνα ενός λογοτεχνικού αρχείου και συζητούν τα συμπεράσματα της έρευνάς τους.
✓ Συνειδητοποιούν την επίδραση του Κ.Π. Καβάφη σε μεταγενέστερους ποιητές αλλά και τις υπόλοιπες τέχνες. Εξετάζουν το εκτόπισμα της καβαφικής ποίησης στον (αγγλόφωνο) κόσμο.
✓Κρατούν σημειώσεις για την επικείμενη συζήτηση ενός θέματος, μετά από έρευνα των πηγών.
✓Υποστηρίζουν τις απόψεις τους με επιχειρήματα, στο πλαίσιο ενός στρογγυλού τραπεζιού.

Λεπτομερής παρουσίαση της πρότασης
Αφετηρία:
Σύνδεση με το ΑΠ: το ποίημα περιλαμβάνεται στα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α΄Λυκείου.
Τεχνολογία που θα χρησιμοποιηθεί:
Ενδεικτική κατανομή του χρόνου:
✓Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και αναλαμβάνουν, με την καθοδήγηση του διδάσκοντα, συγκεκριμένες εργασίες (1 διδακτική ώρα).

[50] Βλ. *Έκθεση-Έκφραση,* τεύχος Β΄, ενότητα «σημειώσεις από προφορικό λόγο», 217-223.

✓ Οι ομάδες των μαθητών παρουσιάζουν στην ολομέλεια τα αποτελέσματα των εργασιών τους και συζητούν τα ευρήματά τους σε στρογγυλό τραπέζι (1-2 διδακτικές ώρες)
Ρόλος του διδάσκοντα: Ο ρόλος του διδάσκοντα είναι καθοδηγητικός.
Ρόλοι των μαθητών: Κατά τη συνεργασία των μαθητών σε ομάδες και τη συγγραφή ομαδικού κειμένου ή σημειώσεων, έχουμε παραγωγή λόγου μέσα σε συνθήκες ανάδρασης: η σκέψη κάθε μαθητή ανατροφοδοτεί τη σκέψη των υπολοίπων μαθητών της ομάδας. Με τον τρόπο αυτό, το συλλογικό κείμενο ή οι σημειώσεις που παράγουν οι μαθητές αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης και αποτέλεσμα συζήτησης μεταξύ των μελών της ομάδας.
Εργαλεία-Πηγές που θα χρησιμοποιηθούν: επεξεργαστής, διαδίκτυο, μηχανές αναζήτησης, επεξεργαστής.
Συγκεκριμένα, από το διαδίκτυο θα χρησιμοποιηθούν:
✓Η ιστοσελίδα του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού www.snhell.gr
✓Η ιστοσελίδα του Ηλεκτρονικού Κόμβου του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, Τμήμα Διαγλωσσικής Μετάφρασης www.komvos.edu.gr/diaglossiki/diaglossiki.htm
✓ Μηχανές αναζήτησης

Δραστηριότητες των μαθητών
✓Έρευνα των πηγών. Παραγωγή προσχεδιασμένου προφορικού λόγου και γραπτού λόγου με μορφή σημειώσεων
Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες των 3-4 και αναλαμβάνουν, με την καθοδήγηση του διδάσκοντα, συγκεκριμένες εργασίες.
Α΄ Ομάδα
Εισέρχεται στο αρχείο Κ.Π. Καβάφη στο Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού. Μελετά τη βιογραφία του ποιητή, ειδικά το τελευταίο μέρος που αφορά τις περί ποιήσεως αντιλήψεις του. Οι μαθητές «κατεβάζουν» τη 10η εικόνα από το φωτογραφικό αρχείο www.kavafis.gr/archive/pictures/list.asp. Πρόκειται για τη φωτογραφία του διαβατηρίου του Καβάφη. Αναγραφόμενο επάγγελμα: ποιητής. Στη συνέχεια, μελετούν το Ι΄ από τα σημειώματα ποιητικής και ηθικής, το οποίο αναφέρεται στην εσωτερική σύγκρουση που βιώνει ο Καβάφης ανάμεσα στο επάγγελμά του και την τέχνη του, www.snhell.gr/archive/bio.asp?id=1 . Η ομάδα καλείται να κρατήσει σημειώσεις, τις οποίες θα αναπτύξει στη συνέχεια με προσχεδιασμένο προφορικό λόγο στις υπόλοιπες ομάδες (στρογγυλό τραπέζι). Πώς βιώνει ο Καβάφης τη διάσταση ανάμεσα στο επάγγελμα που αναγκάζεται να ασκεί για βιοποριστικούς λόγους και την τέχνη του; Τι δηλώνει αυτή η επιλογή αναγραφής επαγγέλματος στο διαβατήριό του; Γνωρίζουμε άλλες περιπτώσεις συγγραφέων που βίωσαν με εξίσου δραματικό τρόπο αυτή τη διάσταση[51]; Με ποιον τρόπο θα ερευνήσουμε το συγκεκριμένο θέμα;
Β΄ ομάδα
Περιηγείται στο εργογραφικό τμήμα του αρχείου Καβάφη www.snhell.gr/archive/writer.asp?id=1. Διαπιστώνει τη διαίρεση του έργου του ποιητή σε αναγνωρισμένα, αποκηρυγμένα, κρυμμένα και ατελή ποιήματα. Διευκρινίζει

[51] Πβ. Γ.Σεφέρη, Μέρες, Αθήνα, Ίκαρος, τόμοι Α-Ζ, σποραδικές αναφορές.

το περιεχόμενο της κάθε κατηγορίας. Η ομάδα καλείται να κρατήσει σημειώσεις. Κατά την έκδοση ενός αρχείου, στη συγκεκριμένη περίπτωση συγγραφικού, τίθενται ορισμένα ζητήματα ηθικής τάξης. Πώς θα αντιμετωπίσει ο μελετητής τα κείμενα που δεν εξέδωσε συγγραφέας, είτε γιατί τα θεώρησε υποδεέστερα είτε γιατί δεν πρόλαβε να τα τελειώσει; Θα τα εκδώσει ή όχι; Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της θετικής ή της αρνητικής απόφασης[52].

Γ΄ ομάδα

Εισέρχεται στο αρχείο Καβάφη και «κατεβάζει» τη βιβλιογραφία www.kavafis.gr/index.asp. Διαβάζει το ποίημα του Μπρεχτ για τον Καβάφη που κλείνει το βιογραφικό σημείωμα για τον ποιητή www.snhell.gr/archive/bio.asp?id=1. Επισκέπτεται τη σελίδα του Σπουδαστηρίου «Ο Καβάφης στο web» www.kavafis.gr/world/list.asp. Κρατάει σημειώσεις για την επίδραση του έργου του Καβάφη σε έλληνες και ξένους συγγραφείς. Συγκεντρώνει ποσοτικά στοιχεία. Ερευνά σε ελληνόφωνες και αγγλόφωνες μηχανές αναζήτησης λήμμα «Καβάφης» (Kavafy, Cavafy, Kavafis), «Σεφέρης» (Seferis), «Ελύτης» (Elytis). Συγκεντρώνει σε πίνακα τα στοιχεία της έρευνας και προχωρεί σε εκτίμηση των πρώτων ποσοτικών δεδομένων. Συμβαίνει κάτι αντίστοιχο με τους δύο έλληνες νομπελίστες ποιητές; Αν όχι, πώς ερμηνεύεται το γεγονός; Η επίδραση ενός συγγραφέα ορίζεται μόνο σε σχέση με τους ποιητές-επιγόνους του; Τι συμβαίνει με την επίδραση στις άλλες τέχνες; Οι μαθητές λαμβάνουν υπόψη τις παρατηρήσεις που αφορούν στην επίδραση του καβαφικού έργου, όπως αυτή συνοψίζεται στην ηλεκτρονική «βιογραφία» του ποιητή www.snhell.gr/archive/bio.asp?id=1, το ζωγραφισμένο πορτραίτο του ποιητή στις «εικόνες» του αρχείου www.kavafis.gr/archive/pictures/list.asp και τη «δισκογραφία Καβάφη» που περιέχεται στην καβαφική βιβλιογραφία www.kavafis.gr/kavafology/bibliography/disc.asp#55. Τι είναι αυτό που, κατά τη γνώμη τους, προκαλεί αλλαγές στο αναγνωστικό γούστο και ανατρέπει το λογοτεχνικό κανόνα; Γιατί κάποιοι ποιητές που ξεχωρίζουν στην εποχή τους ξεχνιούνται αργότερα και το αντίστροφο;

Δ΄ ομάδα

Κατεβάζει την «Ιθάκη» από τα «Αναγνωρισμένα ποιήματα» www.kavafis.gr/poems/content.asp?id=81&cat=1. Στη συνέχεια κατεβάζει το λήμμα «αλληγορία» από το τμήμα Διαγλωσσικής Μετάφρασης του Ηλεκτρονικού Κόμβου του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας (λογοτεχνικά είδη-αλληγορία). Σημειώνει ορισμένα σχόλια για το ποίημα. Ποια στοιχεία αντλεί ο Καβάφης από την ομηρική Οδύσσεια και τι συμβολίζει το καθένα;

Ε΄ ομάδα

Ακούει τις τρεις ψηφιοποιημένες αναγνώσεις του ποιήματος www.snhell.gr/lections/writer.asp?id=60. Κρατά σημειώσεις. Η ανάγνωση του ποιήματος ερμηνεύει, κατά κάποιο τρόπο, το ποίημα; Το κάνει πιο κατανοητό[53]; Στην αρ-

[52] Η περίπτωση του Κ. Π. Καβάφη δεν είναι η μόνη. Πβ. την περίπτωση του Φ. Κάφκα που είχε ζητήσει από τον εκτελεστή της διαθήκης του να καταστρέψει το έργο του.

[53] Αν υπάρχει χρόνος και ενδιαφέρον για το θέμα, οι μαθητές της ομάδας μπορούν να περιηγηθούν και στον αγγλόφωνο κόμβο www.favoritepoem.org, ο οποίος συγκεντρώνει βιντεοσκοπημένες αναγνώσεις

χαία Ελλάδα, αλλά και σε άλλες εποχές και περιοχές, η πρόσληψη της ποίησης ήταν προφορική. Υπάρχει διαφορά όταν ακούμε και όταν διαβάζουμε σιωπηλά ένα κείμενο; Σε ποια σημεία εντοπίζεται αυτή η διαφορά; Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της σιωπηλής και της προφορικής ανάγνωσης. Υπάρχουν στοιχεία του σύγχρονου πολιτισμού που επιβάλλουν τον έναν ή τον άλλον τρόπο ανάγνωσης;
Στ΄ ομάδα
Επιλέγει κάποιο από τα αναγνωρισμένα ποιήματα που συνοδεύεται και από φωτογραφία του χειρογράφου www.kavafis.gr/archive/manuscripts/list.asp. Διαβάζει το ποίημα στην ηλεκτρονική μορφή και στο χειρόγραφο. Κρατάει σημειώσεις για τη διαφορά χειρόγραφου και τυπωμένου κειμένου. Τι προσθέτει, για τον αναγνώστη του τυπωμένου κειμένου, η επισκόπηση του χειρογράφου; Του δίνει κάποιες πληροφορίες για τον συγγραφέα και το εργαστήρι του (π.χ. σβησίματα, διορθώσεις, άλλες γραφές κ.τ.λ.); Οι ίδιοι ως αναγνώστες θα ενδιαφέρονταν να δουν από κοντά κάποιο χειρόγραφο συγγραφέα; Αν ναι, ποιον συγγραφέα θα επέλεγαν και γιατί;

✓Συμπεράσματα: Παραγωγή προσχεδιασμένου προφορικού λόγου
Οι επιμέρους ομάδες παρουσιάζουν, οργανωμένο σε κείμενο σημειώσεων, το υλικό που ερεύνησαν. Αναπτύσσουν τις σκέψεις και τον προβληματισμό τους σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο στο στρογγυλό τραπέζι. Συζητούν για τον τρόπο με τον οποίο εργάστηκαν και τα προβλήματα που τυχόν παρουσιάστηκαν. Αξιολογούν τις πηγές και τα μέσα που χρησιμοποίησαν.

Αξιολόγηση μαθητών
Η αξιολόγηση των μαθητών, κατά τη διάρκεια αλλά και μετά ολοκλήρωση του σχεδίου μαθήματος, έγινε με κριτήριο την επίτευξη των στόχων που τέθηκαν αρχικά. Συνεκτιμήθηκαν οι γραπτές απαντήσεις των ομάδων στο φύλλο εργασίας, η συνεργασία των μελών των ομάδων κατά τη διάρκεια της έρευνας και η συμμετοχή των ομάδων στο στρογγυλό τραπέζι.

Φύλλο εργασίας
Κ.Π.Καβάφη, Ιθάκη και άλλα ποιήματα. Το λογοτεχνικό αρχείο του ποιητή.
Φύλλο εργασίας 1. Ομάδα Α΄
1. Βρίσκεστε στο Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού www.snhell.gr. Εισέρχεστε στο αρχείο Κ.Π.Καβάφη και διαβάζετε τη βιογραφία του ποιητή. Μελετήστε το Ι΄ από τα ανέκδοτα σημειώματα ποιητικής και ηθικής που παρατίθεται στην ηλεκτρονική βιογραφία.
www.snhell.gr/archive/bio.asp?id=1
2. Μελετήστε την εικόνα 10 του αρχείου (φωτογραφία του διαβατηρίου του ποιητή)
www.kavafis.gr/archive/pictures/list.asp
3. Με βάση τα παραπάνω, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

από ειδήμονες αλλά και απλούς αναγνώστες, οι οποίοι διαβάζουν αγαπημένα αγγλόφωνα ποιήματα και σχολιάζουν τη βιωματική πρόσληψή τους.

✓Πώς βιώνει ο Καβάφης τη διάσταση ανάμεσα στο επάγγελμα που αναγκάζεται να ασκεί για βιοποριστικούς λόγους και την τέχνη του;
✓Τι δηλώνει η συγκεκριμένη επιλογή αναγραφής επαγγέλματος στο διαβατήριό του;
✓Γνωρίζετε άλλες περιπτώσεις συγγραφέων (ή γενικότερα καλλιτεχνών) που βίωσαν με εξίσου δραματικό τρόπο αυτή τη διάσταση; Με ποιον τρόπο μπορείτε να αναζητήσετε ηλεκτρονικές ή έντυπες πληροφορίες για το θέμα;
Να κρατήσετε σημειώσεις με τις βασικές σκέψεις σας, για να τις χρησιμοποιήσετε στην τελική συζήτηση όλων των ομάδων (στρογγυλό τραπέζι).

Κ.Π.Καβάφη, Ιθάκη και άλλα ποιήματα. Το λογοτεχνικό αρχείο του ποιητή.
Φύλλο εργασίας 2. Ομάδα Β΄
1. Βρίσκεστε στο Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού www.snhell.gr. Εισέρχεστε στο αρχείο Κ.Π.Καβάφη και μελετάτε την εργογραφία του ποιητή.
www.snhell.gr/archive/writer.asp?id=1
2. Με βάση την περιήγησή σας στην εργογραφία Καβάφη, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:
✓Σε πόσες και ποιες κατηγορίες ποιημάτων διαιρείται το έργο του ποιητή;
✓Μπορείτε να εξηγήσετε την ονομασία της κάθε κατηγορίας;
3.Κατά την έκδοση ενός αρχείου, στη συγκεκριμένη περίπτωση συγγραφικού, τίθενται ορισμένα ζητήματα ηθικής τάξης:
✓Πώς θα αντιμετωπίσει ο μελετητής τα κείμενα που δεν εξέδωσε ο συγγραφέας είτε γιατί τα θεώρησε υποδεέστερα, είτε γιατί δεν πρόλαβε να τα ολοκληρώσει; Θα τα εκδώσει ή όχι;
✓Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της θετικής ή της αρνητικής απόφασης.
Να κρατήσετε σημειώσεις με τις βασικές σκέψεις σας, για να τις χρησιμοποιήσετε στην τελική συζήτηση όλων των ομάδων (στρογγυλό τραπέζι).

Κ.Π.Καβάφη, Ιθάκη και άλλα ποιήματα. Το λογοτεχνικό αρχείο του ποιητή
Φύλλο εργασίας 3. Ομάδα Γ΄
1.Βρίσκεστε στο Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού www.snhell.gr. Εισέρχεστε στο αρχείο Κ.Π.Καβάφη και μελετάτε το τμήμα της βιβλιογραφίας
www.kavafis.gr/index.asp, με έμφαση στη δισκογραφία Καβάφη
www.kavafis.gr/kavafology/bibliography/disc.asp#55.
2. Εισέρχεστε στο τμήμα της βιογραφίας του Καβάφη
www.snhell.gr/archive/bio.asp?id=1
και μελετάτε τις παρατηρήσεις που αφορούν στη διάδοση του καβαφικού έργου και το ποίημα του Μπρεχτ για τον Καβάφη, που κλείνει το βιογραφικό σημείωμα του ποιητή.
3. Παρατηρήστε το ζωγραφικό πορτρέτο του Κ.Π.Καβάφη στις εικόνες του αρχείου του.
www.kavafis.gr/archive/pictures/list.asp

4. Εισέρχεστε σε ελληνόφωνες μηχανές αναζήτησης και αναζητείτε πληροφορίες για το λήμμα «Καβάφης», «Σεφέρης», «Ελύτης». Πόσες αναφορές επιστρέφει η αναζήτησή σας;
5. Εισέρχεστε σε αγγλόφωνες μηχανές αναζήτησης, αναζητείτε τα λήμματα Cavafis/ Kavafis/ Kavafy/ Cavafy. Πόσες παραπομπές επιστρέφει η αναζήτησή σας;
6. Τι αριθμό παραπομπών επιστρέφουν οι παραπάνω μηχανές για τους νομπελίστες έλληνες ποιητές Σεφέρη (Seferis) και Ελύτη (Elytis);
7. Με βάση την παραπάνω έρευνα, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:
✓Ποιος από τους τρεις έλληνες ποιητές (Καβάφης-Σεφέρης-Ελύτης) συγκεντρώνει τις περισσότερες αναφορές στο διαδίκτυο; Πώς ερμηνεύετε το γεγονός;
✓Μπορούμε να μετρήσουμε την επίδραση ενός συγγραφέα; Με τι κριτήρια;
✓Τι είναι αυτό που, κατά τη γνώμη σας, προκαλεί αλλαγές στο λογοτεχνικό γούστο και ανατρέπει το λογοτεχνικό κανόνα;
✓Γιατί κάποιοι ποιητές που ξεχωρίζουν στην εποχή τους ξεχνιούνται αργότερα και το αντίστροφο;
Να κρατήσετε σημειώσεις με τις βασικές σκέψεις σας, για να τις χρησιμοποιήσετε στην τελική συζήτηση όλων των ομάδων (στρογγυλό τραπέζι).

Κ.Π.Καβάφη, Ιθάκη και άλλα ποιήματα. Το λογοτεχνικό αρχείο του ποιητή.
Φύλλο εργασίας 4. Ομάδα Δ΄
1.Βρίσκεστε στο Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού www.snhell.gr. Εισέρχεστε στο αρχείο Κ.Π.Καβάφη και μελετάτε το ποίημα «Ιθάκη» («εργογραφία» Κ.Π.Καβάφη → κατάλογος των «αναγνωρισμένων ποιημάτων»).
2. Μεταφέρεστε στον Ηλεκτρονικό Κόμβο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, Τμήμα Διαγλωσσικής Μετάφρασης www.komvos.edu.gr/diaglossiki/diaglossiki.htm και μελετάτε το λήμμα «αλληγορία» από τον κατάλογο «λογοτεχνικά είδη».
Με βάση τη μελέτη που προηγήθηκε, να απαντήσετε στο ακόλουθο ερώτημα:
✓Ποια στοιχεία αντλεί ο Καβάφης από την ομηρική Οδύσσεια και τι συμβολίζει, κατά τη γνώμη σας, το καθένα;
Να κρατήσετε σημειώσεις με τις βασικές σκέψεις σας, για να τις χρησιμοποιήσετε στην τελική συζήτηση όλων των ομάδων (στρογγυλό τραπέζι).

Κ.Π.Καβάφη, Ιθάκη και άλλα ποιήματα. Το λογοτεχνικό αρχείο του ποιητή
Φύλλο εργασίας 5 – Ομάδα Ε΄
1.Βρίσκεστε στο Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού www.snhell.gr. Εισέρχεστε στο αρχείο Κ.Π.Καβάφη και μελετάτε το ποίημα «Ιθάκη» («εργογραφία» Κ.Π.Καβάφη → κατάλογος των «αναγνωρισμένων ποιημάτων»)
www.kavafis.gr/poems/content.asp?id=81&cat=1. Ακούτε την ανάγνωση του ποιήματος από τη φωνή του Γ. Σαββίδη, του Κ.Ευθυμίου, του Μ. Σουλιώτη.
www.snhell.gr/lections/writer.asp?id=60
Με βάση την ακρόαση του ποιήματος, να απαντήσετε στα ερωτήματα:
✓Η προφορική ανάγνωση του ποιήματος ερμηνεύει, κατά κάποιο τρόπο, το ποίημα;

✓Στην αρχαία Ελλάδα, αλλά και σε άλλες περιοχές και εποχές, η πρόσληψη της ποίησης ήταν προφορική. Υπάρχει διαφορά, όταν ακούμε και όταν διαβάζουμε ένα λογοτεχνικό κείμενο; Αν ναι, σε ποια σημεία εντοπίζετε τη διαφορά;
✓Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της σιωπηλής και της προφορικής ανάγνωσης.
✓Υπάρχουν στοιχεία του σύγχρονου πολιτισμού που επιβάλλουν τον έναν ή τον άλλο τρόπο ανάγνωσης;
Να κρατήσετε σημειώσεις με τις βασικές σκέψεις σας, για να τις χρησιμοποιήσετε στην τελική συζήτηση όλων των ομάδων (στρογγυλό τραπέζι).

Κ.Π.Καβάφη, Ιθάκη και άλλα ποιήματα. Το λογοτεχνικό αρχείο του ποιητή
Φύλλο εργασίας 6 – Ομάδα Στ΄
1.Βρίσκεστε στο Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού www.snhell.gr. Εισέρχεστε στο αρχείο Κ.Π.Καβάφη και μελετάτε, στο τμήμα της εργογραφίας του ποιητή, κάποιο από τα «αναγνωρισμένα ποιήματα» που συνοδεύεται και από φωτογραφία χειρογράφου. Διαβάζετε το ποίημα στην ηλεκτρονική μορφή
www.kavafis.gr/poems/content.asp?id=81&cat=1 και στο χειρόγραφο
www.kavafis.gr/archive/manuscripts/list.asp.
Με βάση την παραπάνω ανάγνωση, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:
✓Τι προσθέτει, για τον αναγνώστη του ποιήματος, η επισκόπηση του χειρογράφου;
✓Προσφέρει κάποιες πληροφορίες για το εργαστήρι του συγγραφέα (π.χ. σβησίματα, διορθώσεις, άλλες γραφές κ.τ.λ.);
✓Εσείς ως αναγνώστες θα ενδιαφερόσασταν να δείτε από κοντά το χειρόγραφο κάποιου συγγραφέα;
✓Αν ναι, ποιον συγγραφέα θα επιλέγατε και γιατί;
Να κρατήσετε σημειώσεις με τις βασικές σκέψεις σας, για να τις χρησιμοποιήσετε στην τελική συζήτηση όλων των ομάδων (στρογγυλό τραπέζι).

Παρατηρήσεις

Για τον τρόπο διδασκαλίας

✓Ο καθηγητής που θα επιχειρήσει την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία θα πρέπει να είναι προετοιμασμένος για «θόρυβο». Άνθρωποι που συνεργάζονται, όσο σιγά και να μιλούν, ακούγονται.
✓Η συνεργατική μάθηση συνεπάγεται αυτοδιόρθωση. Ο καθηγητής αναλαμβάνει το ρόλο του συμβούλου και καθοδηγεί τους μαθητές υποβάλλοντας τα κατάλληλα ερωτήματα. Δεν προσφέρει έτοιμες διορθωτικές λύσεις, αλλά προσανατολίζει την ομάδα προς την κατεύθυνση που αυτή θα πρέπει να κινηθεί.[54]
✓Η οργάνωση των μαθητών σε ομάδες δίνει τη δυνατότητα στο διδάσκοντα να διαθέσει στην ομάδα περισσότερο χρόνο απ' ό,τι θα διέθετε στον κάθε μαθητή χωριστά.

[54] W. Butler, «Γραπτός λόγος και συνεργατική μάθηση στο ολοκληρωμένο περιβάλλον παραγωγής γραπτού λόγου Daedalus», Δ. Κουτσογιάννης (επιμ.), *Πληροφορική-επικοινωνιακή τεχνολογία και γλωσσική αγωγή: η διεθνής εμπειρία,* Θεσσαλονίκη, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 259-272.

Επίσης, του δίνει τη δυνατότητα να κατανείμει το χρόνο του προς όφελος των μαθητών που παρουσιάζουν μεγαλύτερες αδυναμίες.
✓Ο καθηγητής που ζητά από τους μαθητές του να συνεργαστούν σε ομάδες θα πρέπει να είναι έτοιμος να συνεργαστεί και ο ίδιος με συναδέλφους οικείων ή διαφορετικών αντικειμένων έτσι, ώστε να βοηθηθεί στο εγχείρημά του.

Για την παραγωγή λόγου στον επεξεργαστή

Η παραγωγή συνεχούς γραπτού λόγου ή σημειώσεων στον επεξεργαστή απαιτεί περισσότερο διδακτικό χρόνο απ' ό,τι η συγγραφή ενός κειμένου στη σχολική τάξη. Αυτό δεν πρέπει να μας φοβίζει, καθώς στο χρόνο της συγγραφής ενσωματώνεται και ο χρόνος της διόρθωσης. Δεν πρόκειται λοιπόν για «χαμένο χρόνο», αλλά για επιπλέον χρόνο συστηματικότερης άσκησης στο λόγο.

Παρατηρήσεις από την εφαρμογή

Οι επιμορφούμενες που εφάρμοσαν τη συγκεκριμένη πρόταση στις τάξεις τους παρατήρησαν ότι:
✓Ορισμένοι μαθητές που συμμετείχαν ελάχιστα ή καθόλου στο μάθημα έδειξαν μεγαλύτερο ενδιαφέρον και για πρώτη φορά διατύπωσαν δημοσίως τη γνώμη τους.
✓Ο συγκεκριμένος τρόπος διδασκαλίας αποδεικνύεται περισσότερο αποτελεσματικός, όμως προαπαιτεί μεγαλύτερη προετοιμασία εκ μέρους του διδάσκοντα.
✓Επίσης, σημείωσαν ότι στο εργαστήριο είναι απαραίτητοι τουλάχιστον δύο διδάσκοντες (ο καθηγητής της τάξης και ο επιμορφωτής), για να παρακολουθούν την πρόοδο των εργασιών των ομάδων και να επιλύουν τυχόν τεχνικά προβλήματα.
✓Οι επιμορφούμενες σημείωσαν την ικανοποίησή τους από τα αποτελέσματα της διδασκαλίας αλλά και αρκετές επιφυλάξεις για το πόσο συχνά μπορεί ένας φιλόλογος να αξιοποιεί το σχολικό εργαστήριο για τη διδασκαλία του, καθόσον ο συγκεκριμένος τύπος μαθήματος αποδεικνύεται ιδιαίτερα κοπιαστικός για τον διδάσκοντα και ως προς την προετοιμασία του και ως προς την εφαρμογή του.

Η (υπογραφόμενη) επιμορφώτρια που σχεδίασε τη διδακτική πρόταση και παρακολούθησε την εφαρμογή της παρατήρησε ότι:
✓ Το συγκεκριμένο σχέδιο μαθήματος εξέτρεψε το μάθημα από την κειμενοκεντρική προσέγγιση στη διακρίβωση και την εκτίμηση ιστορικοφιλολογικών στοιχείων.
✓Τα λεπτομερή φύλλα εργασίας άφησαν ελάχιστα περιθώρια αυτενέργειας στους μαθητές. Στην πράξη, κατάργησαν το πλαίσιο της παιδοκεντρικής διδασκαλίας, καθώς όρισαν με περιοριστική σαφήνεια τα περιθώρια λόγου και δράσης των μαθητών.
✓Το συγκεκριμένο σχέδιο μαθήματος λειτούργησε αποτελεσματικά σε τάξεις κεντρικών αστικών σχολείων, με μαθητές μετρίων ή σχετικώς υψηλών επιδόσεων, καθώς και σε διδασκαλίες που πραγματοποιήθηκαν σε σχολικές βιβλιοθήκες, στις οποίες συμμετείχαν επιλεγμένοι φιλαναγνώστες μαθητές. Δεν έχει δοκιμαστεί σε τάξεις με υψηλά ποσοστά χαμηλόβαθμων μαθητών.